

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Tomáše Lichovníka, soudce zpravodaje Jaromíra Jirsy a soudce Vladimíra Sládečka o ústavní stížnosti stěžovatele **P. D.**, nyní ve výkonu trestu odnětí svobody, zastoupeného JUDr. Romanem Nováčkem, advokátem se sídlem v Ostravě, Sokolská třída 1758/4, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 8 Tdo 123/2020-1162 ze dne 24. března 2020 a rozsudkům Krajského soudu v Praze č. j. 4 To 223/2019-1071 ze dne 26. září 2019 a Okresního soudu v Ostravě č. j. 72 T 74/2019-948 ze dne 23. července 2019, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Ostravě a Okresního soudu v Ostravě**, jako účastníků řízení, a **Nejvyššího státního zastupitelství, Krajského státního zastupitelství v Ostravě a Okresního státního zastupitelství v Ostravě**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu č. j. 8 Tdo 123/2020-1162 ze dne 24. března 2020 a výrokem o trestu v rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 4 To 223/2019-1071 ze dne 26. září 2019 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu a na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 8 Tdo 123/2020-1162 ze dne 24. března 2020 a výrok o trestu v rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 4 To 223/2019-1071 ze dne 26. září 2019 se zrušují.**
- III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.**

Odůvodnění:

I. Napadená rozhodnutí

1. Okresní soud v Ostravě (dále jen „nalézací soud“) uznal stěžovatele vinným ze spáchání zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku, a uložil mu trest odnětí svobody v trvání sedmi let ve věznici s ostrahou; poškozeného odkázal s nárokem na náhradu škody a nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. K odvolání stěžovatele, státního zástupce a poškozeného Krajský soud v Ostravě (dále jen „odvolací soud“) zrušil výrok o trestu a nově stěžovateli uložil trest odnětí svobody v trvání devíti let ve věznici s ostrahou; odvolání stěžovatele ve zbývajících částech a odvolání poškozeného zamítl. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl zčásti jako nedůvodné a zčásti jako podané z jiných než dovolacích důvodů.

II. Vymezení předmětu řízení před Ústavním soudem

2. Řádně zastoupený stěžovatel se ve své včas podané ústavní stížnosti splňující požadavky zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), domáhá zrušení uvedených rozhodnutí, neboť je přesvědčen, že jimi byla porušena jeho základní práva zakotvená v čl. 8 odst. 1, 2 a 5, čl. 36 odst. 1, 37 odst. 1 a 2, čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 2, 3 a 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), v čl. 6

odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) jakož i čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“).

III. Ústavní stížnost a vyjádření

3. Stěžovatel brojí proti nesprávnému postupu orgánů činných v trestním řízení již před zahájením soudního řízení, vytyká jim postup v rozporu s § 2 odst. 4, 5 a 6 trestního řádu, nedůslednost, jednostranný přístup, opomíjení stěžovatelových tvrzení a návrhů (znalecké posouzení jeho psychického a duševního stavu během spáchání trestného činu, neboť byl podle svědků značně rozrušený).

4. Podle stěžovatele obecné soudy nedostatečně zohlednily jeho spolupráci, doznání, upřímnou lítost a slib odstranit vzniklou škodu. Podrobně proto reaguje na jednotlivé odstavce (13–20) rozsudku nalézacího soudu obsahující hodnocení provedených důkazů a odůvodňující výrok o trestu. Stěžovatel vytyká nesprávné posouzení jeho motivace (ziskuchtivost z důvodu špatné majetkové situace) a poukazuje na svou vůli být odhalen a odsouzen (usnadnění identifikace pohledem do kamery banky). Odvolací soud podle stěžovatele pochybil, nerozhodl-li o jeho návrhu na výměnu obhájce. Dále stěžovatel podrobně polemizuje s jednotlivými závěry soudu uvedenými v odst. 20–34 rozsudku; k usnesení Nejvyššího soudu opakuje výše uvedené námitky.

5. Stěžovatel namítá, že jeho předchozí trestní minulost považovaly obecné soudy mylně za přitěžující okolnost. Již nalézací soud zohlednil, že stěžovatel byl za zcela totožnou trestnou činnost odsouzen rozsudkem Okresního soudu Dolný Kubín ze dne 13. srpna 2015 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Žilině ze dne 6. října 2015. Obecné soudy ale přehlédly, že šlo o rozhodnutí v obnoveném řízení; stěžovatel byl původně odsouzen rozsudkem Okresního soudu Dolný Kubín již dne 28. července 2011 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Žilině ze dne 25. října 2011. Podle § 11 odst. 2 trestního zákoníku je ale k potrestání v jiném státě Evropské unie možno přihlídnout jen za činy spáchané za účinnosti tohoto ustanovení, tedy po 1. lednu 2012.

6. Ústavní soud vyžádal vyjádření účastníků řízení. Předsedkyně senátu 8 Tdo Nejvyššího soudu, předsedkyně senátu 4 To odvolacího soudu i předsedkyně senátu 72 T nalézacího soudu zcela odkázaly na odůvodnění svých napadených rozhodnutí; vyjádření neobsahovala nové skutečnosti ani tvrzení, a proto je Ústavní soud stěžovateli k případné replice nezasílal. Ústavní soud měl k dispozici rovněž spis nalézacího soudu sp. zn. 72 T 74/2019.

IV. Vlastní posouzení věci

7. Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů a není oprávněn do jejich rozhodování zasahovat; tato zásada je prolomena jen při zjištění nejzávažnějších pochybení, tedy vybočí-li obecné soudy z mezí daných rámcem ústavně zaručených základních lidských práv [čl. 83 a čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy] a jsou-li porušeny ústavní procesní principy. Taková situace nastala, a proto je ústavní stížnost důvodná.

8. Je zjevné, že stěžovatel do značné míry opakuje svou argumentaci, kterou použil v řízení před obecnými soudy, které se věcí řádně zabývaly, s jeho argumenty se vypořádaly dostatečně a srozumitelně uvedly, na základě jakých skutečností dospěly k výroku o vině.

9. O jinou situaci jde v případě rozhodování o trestu, konkrétně vyhodnocení předchozí trestné činnosti stěžovatele jako přitěžující okolnosti podle § 42 písm. p) trestního zákoníku (viz odst. 19 rozsudku nalézacího soudu, na nějž odkázal i odvolací soud v odst. 29 rozsudku). Nejvyšší

soud hodnotil důvodnost dovolací námitky stěžovatele proti nesprávné aplikaci § 11 trestního zákoníku (odst. 47 a násl. usnesení), přesně popsal právní úpravu, včetně přechodných ustanovení, a uzavřel, že byl-li stěžovatel odsouzen rozsudkem Okresního soudu Dolný Kubín ze dne 13. srpna 2015 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Žilině ze dne 6. října 2015, tedy za účinnosti § 11 odst. 2 trestního zákoníku, jde o odsouzení se stejnými účinky, jako by byl odsouzen soudy České republiky.

10. Ze spisu nalézacího soudu se podává, že stěžovatel se na území Slovenské republiky dopustil závažné trestné činnosti; šesti útoky v letech 2007–2010 spáchal dva zločiny loupeže a pokračující zvláště závažný zločin loupeže, za což byl uznán vinným a odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtrnácti let, a to rozsudkem Okresního soudu Dolný Kubín č. j. 9 T/50/2011-2009 ze dne 28. července 2011 (č. l. 360 a násl.) ve spojení s usnesením (zamítajícím odvolání) Krajského soudu v Žilině č. j. 1 To/89/2011-2057 ze dne 25. října 2011 (č. l. 369 a násl.). Po povolení obnovy při nezměněném výroku o vině byl stěžovateli nově rozsudkem Okresního soudu Dolný Kubín č. j. 9 T/50/2011-2350 ze dne 13. srpna 2015 (č. l. 382 a násl.) uložen nejprve úhrnný trest odnětí svobody v trvání jedenácti let, který následně Krajský soud v Žilině rozsudkem č. j. 1 To/103/2015-2377 ze dne 6. října 2015 (č. l. 389 a násl.) zrušil ve výroku o trestu a nově stěžovateli uložil trest odnětí svobody v trvání deseti let. Z tohoto trestu si stěžovatel odpykal sedm a půl roku a dne 28. března 2018 byl podmíněně propuštěn na svobodu za současného stanovení zkušební doby sedmi let a vyslovení dohledu probačního úředníka na tři roky.

11. S ohledem na uvedené aplikovaly české obecné soudy § 11 odst. 2 trestního zákoníku, podle něž *„[n]a pravomocné odsouzení soudem jiného členského státu Evropské unie v trestním řízení se pro účely trestního řízení hledí jako na odsouzení soudem České republiky, pokud bylo vydáno pro čin trestný i podle práva České republiky“*. Slovenská republika vstoupila (společně s Českou republikou) do Evropské unie dne 1. května 2004, definice stíhaného jednání je v obou právních úpravách shodná: § 188 zákona č. 300/2005 Z. z., trestního zákona, zní: *„Kto proti inému použije násilie alebo hrozbu bezprostredného násilia v úmysle zmocniť sa cudzej veci, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov“*; § 173 odst. 1 trestního zákoníku zní: *„[k]do proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.“*]. Proto jsou podmínky § 11 odst. 2 trestního zákoníku podle obecných soudů splněny.

12. Uvedené znění § 11 odst. 2 trestního zákoníku je výsledkem implementace rámcového rozhodnutí Rady 2008/675/SVV ze dne 24. července 2008 o zohledňování odsouzení v členských státech Evropské unie při novém trestním řízení a rámcového rozhodnutí Rady 2009/315/SVV ze dne 26. února 2009, o organizaci a obsahu výměny informací z rejstříku trestů mezi členskými státy. Součástí trestního zákoníku se nová právní úprava stala prostřednictvím zákona č. 357/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 357/2011 Sb.“).

13. S ohledem na obecný zákaz retroaktivity přísnější trestní úpravy bylo včleněno přechodné ustanovení (čl. IX. odst. 1 zákona č. 357/2011 Sb.), které zní: *„Ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se nevztahuje na odsouzení soudem jiného členského státu Evropské unie pro trestný čin spáchaný přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“*. Tím je limitováno použití soudních rozhodnutí o vině a trestu téže osoby v jiném členském státě Evropské unie (srov. též Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník § 11, k odst. 2 bod 8. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012). Vzhledem k tomu, že zákon č. 357/2011 Sb. nabyl účinnosti dne 1. ledna 2012, není možné na jednání stěžovatele, kterého se dopustil dříve (poslední útok spáchal dne 31. srpna 2010), aplikovat § 11 odst. 2 trestního zákoníku.

14. V. Závěr

15. Z výše uvedeného vyplývá, že v případě stěžovatele § 11 odst. 2 trestního zákoníku nelze použít a k jeho předchozí trestní činnosti soudy neměly přihlížet. Jestliže soudy aplikovaly citované ustanovení retroaktivně v neprospěch pachatele, učinily tak v rozporu s čl. 40 odst. 6 Listiny a porušily i zásadu *nulla poena sine lege* (čl. 39 Listiny i čl. 7 odst. 1 Úmluvy). Popsaným postupem obecné soudy neposkytly stěžovateli soudní ochranu zakotvenou v čl. 36 odst. 1 Listiny a porušily tak i právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

16. Vzhledem k tomu, že odvolací soud v napadeném rozsudku zrušil právě jen výrok o trestu, považuje Ústavní soud za dostačující zrušit jen toto rozhodnutí odvolacího soudu a následné usnesení Nejvyššího soudu. Nyní bude úkolem odvolacího soudu rozhodnout nově o trestu s přihlédnutím jen k těm přitěžujícím okolnostem, jež mohou mít relevanci. Opodstatněnost ostatních námitek stěžovatele (proti postupu a závěrům obecných soudů, tvrzení o protiprávním omezení osobní svobody stěžovatele, porušení jeho práva na obhajobu, práva nevypovídat a presumpce neviny) Ústavní soud nezjistil, a proto ústavní stížnost ve zbývající části odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

17. Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů rozhodl nálezem podle § 54 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a zrušil rozsudek odvolacího soudu a Nejvyššího soudu zkracující stěžovatele v právech zakotvených v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 16. února 2021

Za správnost:
Jana Němečková

Tomáš Lichovník v. r.
předseda senátu